

Ожунжон
Ҳақимов — — Абдураззоқ
Дзиз

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг нашриёти
Тошкент — 1986.

Азиз Абдураззоқ

КИЧКИНА ДЕМАНГ БИЗНИ...

(ҲАЖВИЯЛАР, МИТТИ МАСАЛЛАР)

АЗИЗ АКАНИНГ АЖИНЛАРИ

Ортидан қарасангиз ўсмир йигитчаларга ўхшайди. Қиёфаси — йиғламсираб тургандай. Юзлари серажин. Лекин у билан суҳбатлашиб қолгудек бўлсангиз, биринчи сўздаёқ кулиб юборасиз. Юзидаги ажинлар фақат ҳаёт ва ижод машаққатларидан эмас, беғараз дўстона кулгидан, ҳаётсеварликдан эканлигига қаноат ҳосил қиласиз. У доимо кулади, кулдиради, ўрни келганда ўзи ҳам кулгига нишон бўла олади. Албатта ҳаммага эмас, ўзидан зўрроқ устозларга.

Масалан:

Михаил Светлов: «Азиз, сен менинг тошкентлик вариантимсан. Фақат кулгичилик бобида».

Саид Аҳмад: «Азиз, сигаретанг борми?» «Ҳа, бор, берайми?» «Йўқ, унда бемалол ўзимникини чекаверсам бўларкан».

Адҳам Ҳадам: «Азиз, сен аквариумдаги тилла балиқчага ўхшайсан. Бу идишга — яъни ўз кулги оламингга фақат ўзинг сиғасан, акулалар сиғмаганига шуқур қил...»

Хуллас, адабиёт оламида салкам қирқ йилдан бери қалам тебратиб келаётган, устозлар таъбири билан айтганда ўша Азиз — ҳурматли Азиз Абдураззоқ бугун кулгидошлар даврасида. Унинг бу шериклик китоби муаллифнинг 23 тўпламидир. Ҳурматли китобхон, ўқинг, юзингизда жиндай табассум зоҳир бўлса, Азиз акамининг камтарин боши кўкка етади.

Неъмат АМИНОВ.

ИЖОБИЙМИ, САЛБИЙМИ!

[Ҳам эртак, ҳам ҳақиқат]

Бир бор экан, бир йўқ экан, худди ушбу замонда, Тошкент деган томонда, армондамас, дармонда, омади келган, кимсан Ҳаётӣ деган, тўрт томонга донғи кетган бир танқидчи бор экан. Кунлардан бир кун ўша танқидчи ҳаётни билмайдиган, маза-бемаза шеър ёзиб, ҳамманинг энсасини қотирадиганлардан учтасини шоирлар маҳкамасидаги учта хонага ўтқазиб қўйиб, уларнинг ҳаётӣ тажрибаларини синаб кўрмоқчи бўлибди.

— Хўш, мавлоно Хандоний, — дебди у биринчи хонага кириб. Қани айтинг-чи, яғир эшак яхшими ёки қўтир эчки яхшими? Яъни — қайси бири ижобий жонивору қайси бири салбий маҳлуқ?

— Билмадим... домлажон...— дебди Хандоний ҳайрон бўлиб.— Мен эшак минган эмасман, эчки боққан эмасман. Биласиз, мен... мен... қўшиқчи шоирман. Мендан артистларни сўранг, отарчиларни сўранг...

— Тўхтанг, тўхтанг, — дебди Ҳаётӣ. — Хўш, бўлмаса айтинг-чи, бу саволимга ким жавоб бераоларкин, билмайсизми?

— Биладан, биладан, — дебди Хандоний жонланиб. Менимча, бу саволга шоир Осмоний жавоб бераолади. Негаки, у қишлоқда туғилиб ўсган. Ҳайвонларнинг характерини, ўй-хаёлларини, қўйинг-чи, уларнинг бутун ички дунёсини яхши билади.

Ҳаётӣ Хандонийга жавоб бериб юбориб, иккинчи хонага, яъни, шоир Осмоний ҳузурига кириб борибди.

— Хўш, мавлоно Осмоний,— деб гап бошлабди у ва унга ҳам ҳалиги саволни берибди.

— Ие, мени ноқулай аҳволга солиб қўйдингиз-ку, — дебди Осмоний елкаларини қисиб. — Кечирасизу, гарчи қишлоқда туғилиб ўсган бўлсам ҳам эшак билан эчкининг фарқига бормабман, қаранг-а. Чунки лирик шоирман-да. Табиатга маҳлиё бўлиб...

Шу ерда Ҳаётӣ Осмонийнинг сўзини бўлибди:

— Майли, майли, хижолат чекманг. Чол-кампирларни кўргани қишлоққа борганингизда ҳайвонларга ҳам бир разм соларсиз, деган умиддаман.

Бу гапдан Осмоний хийла дадилланиб, қоматини ғоз тутибди-да, маслаҳат тариқасида дилидагини айтибди:

— Бу гапингиз тўғри-ку, менимча ҳалиги саволни шоир Яхши Ямонийга ҳам бериб кўрсангиз. Чунки у масалчи шоир. Нуқул ҳайвонларни танқид қилгани қилган. Балки эшак билан эчкини ўша билар?

— Балли! Мен ҳам шуни ўйлаб турган эдим,— дебди Ҳаётӣй ва учинчи хонага йўл олибди.

Ҳаётӣй кириб борганида масалчи шоир Яхши Ямоний «От билан хачир» деган янги масални ёзиб тугатаётган экан. Танқидчини кўриши билан сўнги нуқтани қўйибди-ю дик этиб ўрнидан турибди.

— Домлажон, қадамингиз қутлуғ экан,— дебди у ялтоқланиб.

— Мана бу масални ҳозиргина ёзиб тугатдим. Бир ўқиб бериб, сизнинг имтиҳонингиздан ўтказсам, А, қалай бўларкин?..

— Шошманг, — дебди домла Ҳаётӣй босиқлик билан.

У шоирнинг кўлидаги масални олиб, фақат сарлавҳасини ўқиб кўрибди-ю қайтариб берибди.

— Дуруст, от билан хачирни билар экансиз. Энди «Яғир эшак ва қўтир эчки» деган масал ёзмайсизми? Мана сизга мавзу. Нима дейсиз-а?

Яхши Ямонийнинг ёмон жаҳли чиқибди-ю, аммо, ўзини босишга мажбур бўлибди (қаттиқ-курум гапириб, сан-манга бориб қолса танқидга учраши мумкин-да). Буни сезган Ҳаётӣй жилмайиб, сўзида давом этибди:

—Ҳазиллашаётганим йўқ,—дебди у ва унга ҳам ҳалиги саволни берибди:—Бу саволимга икки бирдек шоир жавоб беролмади. Балки сиз жавоб берарсиз. Ахир масалчисиз-ку.

Масалчи шоир бошини эгиб, бир нафас сукутга кетибди. Кейин бошини кўтариб, кечалари ҳам ухламай масал ёзаверганидан ичичига ботган кўзларини пирпиратиб, Ҳаётӣйга ҳайратомуз тикилибди.

—Эҳ,—дебди у синиқ овозда. —Шунча йил масал ёзиб, шуни, яъни — яғир эшак билан қўтир эчкининг фарқини ўйлаб кўрмаган эканман. Мен нодон нуқул соғлом ҳайвонлар ҳақида масал ёзиб юраверган эканман. Энди касал ҳайвонлар билан ҳам шуғулланаман, муҳлат беринг...

— Муҳлат-пуҳлатни ўйламай, имкониятингизга қараб ҳаётни ўрганаверинг,— дебди Ҳаётӣй юмшоқлик билан ва кескин бурилибди-ю, лекин хонадан аста-аста юриб чиқиб кетибди.

Яхши Ямоний ҳам чиқиб кетибди-ю шу кетганича қирқ кечаю қирқ кундуз ҳеч кимга кўринмабди. Қирқ биринчи кун Ҳаётӣйнинг замонавий ҳаётига мослаб жиҳозланган квартирасида телефон жиринглабди.

— Эшитаман,— дебди Ҳаётӣй ва «мен Ҳаётӣйман», дебди ўз одатига кўра.

—Мен Яхши Ямонийман,—дебди қўнғироқ қилган киши саломни ҳам унутиб.

—Э, э,... Салом! Салом! Бормисиз, шоир!

—Салом! Янгилки! Яғир эшак билан қўтир эчкининг фарқини билиб келдим. Бу ҳақда битта масал ҳам ёздим. Умуман ҳайвонларнинг касалликларини ўрганияпман.

— Ана, энди ўз касбингизни топибсиз,— дебди домла Ҳаётӣй.

— Масалчиликни ташлаб, ветеринария билан шуғулланаверинг.

— Тўғри, устод. Лекин униям қиламан, буниям.

— Ҳа, майли, қолганини кейин гаплашармиз,— дебди Ҳаётӣй.

— Ҳозир Самарқандга жўнаяпман. Самолётдан қолиб кетмай.

Бу воқеадан бир ҳафта ўтиб, танқидчи билан масалчи газета редакцияларидан бирининг сатира ва юмор бўлимида учрашиб қолишибди.

— Ҳўш, мана энди эштамиз,— дебди Ҳаётӣй.

Яхши Ямоний қирқ кун ичида бошидан кечирган воқеаларни ҳикоя қилиб берибди. Айтишига қараганда, у ўзининг яппа-янги оқ «Жигули» машинасида қирқ кун қишлоқма-қишлоқ, қирма-қир, тоғма-тоғ юриб, ким кўринса ўшандан яғир эшак билан қўтир эчкининг фарқини суриштираверибди. Буни қарангки, бу саволга ҳатто мол докторлар ҳам тузукроқ жавоб беришолмабди. Улар яғир билан қўтир қандай пайдо бўлишини, уларни қандай даволаш кераклигини билишар экану, аммо «яғир эшак ижобийми, қўтир эчки ижобийми (яъни—яхшими)?» деган саволга лом-мим деёлмай елка қисшар, масалчи шоирга «телбамисан?» дегандай савол назари билан қарашар экан. Охири унинг саволига Кумуштоғ деган яйловда эшак миниб, пода боқиб юрган чўпон чол кўнгилдагидек жавоб берибди:

—Устодинг Ҳаётӣй доно одам экан,—дебди чўпон чол.—Баҳона билан сенга ҳаётни ўрганишни ўргатибди. Битта саволга жавоб излаб шунча йўл юрибсан, йўл юрсанг ҳам мўл юрибсан, кўпни кўрибсан.

Чўпон чол гапни узоқдан бошлагани шоирга ёқинқирамай, ичида: «Тезроқ мақсадга ўтса-чи...» деб турган экан, буни сезган суҳбатдоши мийиғида кулиб, хулоса қилибди:

— Билмасанг билиб ол, шоиргина болам,— дебди у.— Бу саволинг ҳалол билан ҳаромнинг фарқи нима дегандай гап. Яъни, яғир эшак—ҳалол, меҳнаткаш. У жонивор меҳнат қилиб, юк тагида эзилиб яғир бўлган. Эчкига келсак, у шайтон—лаганбардор, тамагир. Балойи нафснинг сўзига кириб, ҳаммага, бўлар-бўлмас жамики нопок нарсаларга суркала-суркала қўтир бўлган. Бундан ташқари у энағар қўтирини бошқаларга юқтиришни ҳам яхши кўради. Гапнинг пўст калласи шуки, яғир эшак—энг камтар, энг хоксор жонивор

вор. Қўтир эчки бўлса, сизларнинг таъбирингиз билан айтганда энг талантсиз ҳайвон.

Чўпон чол гапини тугатиб, «қалай, жавобим қониқарлими?» дегандай масалчи шоирга бир ғалати қараш қилиб қўйибди.

— Вой, буни қаранг — а!...— деб юборибди масалчи шоир бөйхтиёр.

У чўпон чолнинг ақл-идрокига қойил қолганидан «Аслида мен эмас, сиз шоир экансиз», деб юбормоқчи бўлибди-ю, бунга нафсонияти йўл қўймабди. Шундай деса нима йўқотарди? Чўпон чол нундан масалчилик амалини тортиб олармиди?

ОЛЧА САВДОСИ

(Ҳажвия)

Ҳовли олмадим, бир дунё ғавғо сотиб олдим. Уни менга сотган одам қип-қизил дарахтпараст экан. Ҳовли жониворни ўрмон қилиб юборибдики, икки дарахтнинг ўртасидан бир одам зўрға ўтади.

Бу чакалакни олайми, олмайми, деб иккиланиб турганимда:

— Олавер, дарахтни камайтириш осон, кўпайтириш қийин,— деди мактабдош дўстларимдан бири.

— Ҳа, ўзимиз ҳашар қилишиб юборамиз, сийраклатамиз,— деди ҳамкасбларимдан бири.

—Ҳа, тўғри, баъзи дарахтларни кесиб, ўрнига райҳон-пайхон, гул-пул экасан, законний ҳовли бўлади,— деди қариндошлардан бири.

Шу маслаҳатлар далда бўлди-ю, одамни ютаман деб турган ҳайҳотдай ҳовлини таваккал қилиб, қанчадан-қанча ташвишлари билан қўшиб сотиб олдим. Ахир ундаги дарахтларни бир йўла санаб чиқишнинг ўзи ҳам ҳазилакам ташвишлардан эмас эди. Урта миёна бу ҳовлида роппа-роса қирқ туп дарахт бўлиб, ундан йигирма беш тупи олча эди.

—Ишни аввал олчаларни камайтиришдан бошлаймиз, хоним,— дедим мен барглари сарғая бошлаган дарахтларга бир-бир қараб.

— Майли,— деди хоним.— Аммо-лекин, бу йил фақат беш тўпини кесайлик.

—Бу гапингизда бир дунёча маъно борга ўхшайди, хоним,— дедим мен.

—Топдингиз, жоним,— деди хоним,— маъно шундан иборатки, беш туп олчани кесиб саранжом қилгунингизча биринчи қор ҳам

тушади. Чунки доим ишдасиз. Боғингизга фақат бўш вақтингизда қарайсиз.

«Офарин!» дедим ичимда. Эшиттириб айтганим билан балки хотиннинг димоғи кўтарилиб кетмас эди-ю, лекин ҳар ҳолда ҳаяжонимни ундан яширганим маъқул-да.

Шундай қилиб беш туп олча бир варакайига қулатилдию, ҳовлининг ҳусни сал очилгандай бўлди. Фақат ер юзи эмас, балки осмон ҳам бироз очилди. Кундузи қуёшни, кечалари ою юлдузларни аниқроқ кўра бошладик.

Ақлли ва доно хоним башорат қилиб айтганларича бор экан.

Ҳар бири аждардай беш туп олчани оҳиста-оҳиста майдалаб ўтин қилиб бўлгунимизча биринчи эмас, иккинчи қор ҳам тушиб бўлди. Ана шунда ҳовлимиз ажиб бир тусга кирди. Қорда қолган дарахтлар худди гуллаб тургандай гўзал эди. Бу гўзаллик аҳён-аҳён такрорланиб, ниҳоят ҳақиқий жонли гўзаллик, кўзни қувонтирадиган давр — баҳор фасли етиб келди. Бу фаслда гуллаб турган дарахтни кесиш гуноҳ. Оппоқ-оппоқ гулларга маҳлиё бўлиб, уларнинг тўкилганини ҳам билмай қолибмиз.

— Гул супуриш ҳам жонга тегди,— деди хоним шундай кунлардан бирида.

— Биз кузда ҳазон супуриб дод демаган эдик-ку, хоним,— дедим мен.

— Раҳмат, жоним,— деди хоним.— Ушанда касалхонада ётмаганимда ҳазонниям ўзим супурган бўлар эдим.

— Нима қилай, яна беш туп олчани кесайми, хоним?

— Йўқ, йўқ, жоним. Яқинда пишади. Териб олайлик. Кейин ўн тупини кессангиз ҳам майли.

Хоним айтганларидек, ҳаш-паш дегунча олчалар ҳам пишди. Энди уларни териш ташвиши боса бошлади. Айниқса, бу вақтда отпускага чиққанман. Ишни баҳона қилолмайман.

— Олчалар пишиб ўтиб кетмасидан териш керак,— деди хоним.

— Шунча олчани нима қиламиз, хоним?— дедим мен.

— Сотамиз, жоним,— деди хоним.

— А? Сотамиз?

— Ҳа, сотамиз.

— Умримда олча сотмаганман, хоним.

— Биламан, жоним. Аммо-лекин, сотмасак увол бўлади. Ахир ҳаммасини мураббо қилиб бўлмаса...

— Бўлмаса харидор топинг, хоним.

Бу гапнинг устига Чилонзорда турадиган маҳмадона опам келиб қолди.

—Ҳа, олчани термадингларми?—деди у биз билан чала-чулпа саломлашиб.

—Отпуссага чиқдим. Хоним билан курортга борсакмикин,—дедим мен ҳамма ишимга аралашаверадиған опамнинг жиғига тегиш учун.

— Курот мана шу!—деди у олчазорга қўлини пахса қилиб, сотмасанг отамнинг арвоғи чирқиллайди, эсингда борми, отагинам раҳматли олчани яхши кўрадилар. Турган-битгани дори, одамга қон бўлади, дердилар.

—Шунинг учун ҳам сотмасдан эски боғларидаги олчанинг ҳаммасини ўзлари еяр эдилар,—дедим мен яна қитмирлик қилиб.

—Сенга гап бўлса!—деди опам.—Ундан кўра бор, маҳаллангдаги бозорчага чиқ. Ўша ерда одамлар олча сотяпти. Ўшалар билан гаплаш. Бирортаси сотиб бераман, деса, териб олиб чиқасан.

Бу гап менга маъқул бўлди. Бироз қулоғим тинчийдиган бўлди, деб кўчага отилдим. Ҳақиқатан бозорчанинг пештахталари тоғоратоғора олчалардан гулафшон бўлиб кетган, аммо харидорлардан дарак йўқ эди. Шундай бўлса ҳам опамнинг айтганини қилиб, одамлар билан гаплашиб кўрдим. Қулоққа ёқадиған жавоб олмадим. Қайтага ҳаммасининг энсаси қотди.

— Ҳафсала қилсангиз олчангизни ўзингиз сотинг,—деди биттаси.

—Ҳар кимнинг бошига қор ёғади, ўзи курайди,—деди иккинчиси.

—Ўзинг учун ўл етим,—деди учинчиси.

Фақат кўкат сотиб ўтирган бир оёғи йўқ сепкилдор одам имлаб чақирди. Умид билан қаршисига бориб, салом бердим.

— Сабр-қаноатли йигитга ўхшайсиз,—деди у,— бир маслаҳат берсам кўнасизми?

—Жоним билан, ака!—дедим жонланиб.

—Олчаларингиз кўрғоннинг ичидами?

—Ҳа.

—Ундай бўлса сабр қилинг, болаларга буюринг, олчаларнинг тагини ҳар куни икки-уч мартадан тозалаб супуриб туришсин. Олчалар куриб тўкилади. Пеш тўкилганини пеш териб туришсин. Қишда ўзим килосини беш сўмдан сотиб бераман.

Бундан афзал яхшилик борми?! Оёғимни қўлимга олиб уйга югурдим. Ҳалиги маслаҳатни опамга айтган эдим, кўзлари олакула бўлиб кетди.

— Ўша одамни танийсанми?—деди у.

— Яхши танитайман.

— Бўлмаса, таниб ол. У ёлғончиликда бутун дунёга номи кетган Йўлдош кўчки бўлади, лақма укагинам. Ўшанинг шу аҳмоқ

гапига чиппа-чин ишондингми?! У лўлини сувга олиб бориб, суғормай олиб келадиган ҳилдан-ку.

Мен ҳанг-манг бўлиб қолдим. Чунки Йўлдош кўкчи ҳангомаларини бир маҳал унга қўшни бўлган тоғамдан кўп эшитган эдим, ўзини кўрмаган эдим. Демак, у мени ҳам лақиллатибди.

— Энди гап бундоқ,— деди опам,— ўтир, эшит. Шу бугундан бошлаб бу жониворларни тергин-да, бозорга олиб бориб кўтара сотгин. Мураббо қиладиганлар бир пақирини ўн сўмдан оляпти.

Мен рози бўлдим. Опамнинг кўзи олдида дарахтга чиқиб, олча теришни бошлаб юбордим. Эзилмасин, деб банди билан тердим. Ҳай-ҳай-ҳай, бу олча теришнинг азоби. Қуртга барг кесиб ҳам, пахта териб ҳам бунчалик қийналмаган эдим. Садағанг кетай, табиат бу жониворни йирикроқ қилиб яратса бўлмас эканми, дейман куйганимдан.

Хуллас, икки челақни икки кунда зўрға тўлдириб, бозорга олиб бордим. Қани энди оладиган мард топилса. Яхшилиқни билмаган харидорлар нуқул бандсиз терилган олчани олади-ю, меникидан юз ўгиради. Нега бунақа деб ҳайрон бўлиб турсам, бир хотин тунтирди:

— Укажон, хотинларга ҳам қийин. Биринчидан, буни мураббо қилиш учун бандини битталаб юлиш керак. Бу ишни майдалаштириб юборади. Иккинчидан, банди юлинганидан кейин шу икки челақ олчангиз бир челақ бўлиб қолади. Шундоқ бўлганидан кейин харидор албатта буни олмай, банди йўқ олчани олади-да.

— Энди нима қилай, опа, ҳозироқ бандини битталаб юлайми?

— Йўқ, бандини мен ўзим юларман, ўзингиз шундоқ ҳам харидор кутиб сарғайиб кетдингиз,— деди аёл меҳрибон қиёфада.— Менга сотинг-да кетаверинг.

У шундай деб қўлимга шилдираган битта беш сўмлиқни тутқазди.

— Ия, опа, икки челақ олчага беш сўм беряписизми?

— Ҳа, иккала челақига, опангиз айлансин.

— Ўзингиз икки челақ олчангизни йигирма сўмга сотдингиз-ку?

— Ўзимники бандсиз терилган эди-да.

— Ахир буни уч сўмга такси кира қилиб олиб келганман.

У десам, бу деди, бу десам, у деди, хуллас икки челақ олчани етти сўмга олди. Таъбим хира бўлиб, уйга қайтдим. Рухим тушиб кетганидан уйга майда-чуйда харид қилишга ҳам ҳафсалам келмади.

Кейин бандсиз терган эдим, икки челақни уч кунда зўрға тўлдирдим. Ҳар куни давом этган мана шунақа эрмак, опамнинг таъбири билан айтганда «курот» мени уч ҳафта қийнади. Аммо олчанинг ҳаммасини териб, улгуролмадим. Отпускам тугаб, ишга

чиқиб кетдим. Эртаси командировкага жўнадим. Бир ҳафта ўтиб, қайтиб келсам, олчадан фақат бир тупи қолибди, холос.

— Домда турадиганларга улгуржи сотдим,— деди хоним.— Ўзлари кесиб, ўзлари териб, пулини бериб олиб кетишди. Сиз фақат танасини ўтин қилиб берсангиз бўлди.

Мен хонимнинг буйруғини қувона-қувона бажардим.

Ҳозир ўша олчазор ўрни узумзор. Бу сафар олган ҳосилимиз 8 мартгача бемалол етиб беради. Узумхўрликка марҳамат, менга олчазор ҳовли олишда маслаҳат берган мактабдош, касбдош, қариндош дўстларим!

У Л Ж А

[Ҳажвия]

Бир рассом ўртоғим бор, нуқул хотинидан пул бекитади. «Бу қанақа қилиқ?» десам, «Ўғрилиқ ош ширин бўлади», дейди. Аммо бекитган пули кўпинча ўзига буюрмайди: у бекитади, хотини топиб олади. Бир куни халтура иш қилиб топган гонораридан бир қисмини бекитибди. Ўша куни уйига яхшигина кайф қилиб келган экан, хотинига атаган пулини берибди-ю, уйқуга кетибди. Қўлига навбатдан ташқари пул текканидан суюниб кетган хотини эрининг кийимларини чўткалашга тушибди. Энг охири туфлини тозалаётганида ичидан кузги хазондай шовуллаб пул тўкилибди.

— Вой айланай!— дебди ёнида турган қизалоғига пулларни кўрсатиб.— Кўрдингми, дадажонингга қилган хизматим бекор кетмади.

Худди шунақа воқеа ҳақида ўртоғим ўзи ҳикоя қилиб қолди:

— Бир куни халтурадан олган пулимдан олтмиш сўмини ажратиб қўйганим эсимда. Лекин уйга келиб қаерга яширганимни билмайман. Эртаси ўйладим, ўйладим, ҳеч эслолмадим. «Кайфнинг ҳам падарига лаънат!» дедим-да, охири эсимдан чиқариб юбордим. Куз ўтди, қиш ўтди, кўклам келди. Уйни ремонт қиладиган бўлдик. Хотиним айвонни йиғиштираётиб бурчакдаги ичига нима балолар солинган бир халтани ерга ағдарди. Ичидан ҳар хил нарсалар билан қўшилиб олтита қизил ўн сўмлик сочилиб тушса бўладими? Хотиним уларни тез-тез йиғиштириб олди. Юз ялиндим, минг ялиндим, ақалли биттасини ҳам бермади.

Дам олиш кунларидан бирида уйимда телефон жиринглади. Трубкани олиб қулоқ солсам, ўша ўртоғим.

— Хотиним болаларни олиб қишлоққа, онасиникига кетди,— деди у ҳол-аҳвол сўрашиб бўлганимиздан кейин.

— Нима бало, яна пул бекитганмидинг? — дедим мен. — Аразлаб кетдимми?

— Йўқ, онасини кўргани кетди.

— Ҳа, мен аразлаб кетибдимми, деб ўйлабман.

— Ҳазилингни кўй, оғайни,— деди ўртоғим ғижиниб.— Бир илтимос, ҳозир бизнинг уйга келгин.

— Нима қиламан сенинг уйингда?

— Отамлашамиз.

— Мен ичмайман-ку.

— Ичиш шартми? Уйда яхши гўшт бор. Овқат қиламиз.

Бордим. Меҳмон чақириб кўйган экан. Ўртоғимнинг гапига қараганда меҳмонлари унинг бўлажак қаҳрамонлари эмиш. Уларга атаб бир дунё шўрваю димламаю қозон кабоб қилдик. Мен кўпроқ ошхонада қолиб, овқату газак тайёрлаш билан овора бўлдим, ўртоғим катта хонада менга нотаниш турли тоифадаги меҳмонлари билан улфатчилик қилаверди. Аҳён-аҳёнда ширакайф овози қулоғимга чалинади:

— Агар хотинимдан бекитган саксон сўм пулни топиб олсам эди, ҳозир олти шиша коньяк олиб келардим.

Бу гап бир неча марта такрорланди. Ҳар такрорланганида меҳмонлар ўша пулнинг топилиши учун қадаҳ кўтаришди.

Охири қоронғу тушаётганида меҳмонлар ўринларидан туриб, кетиш тараддудига тушишди. Биз ҳам улар билан бирга кўчага чиқиб, ҳаммаларини троллейбус бекатигача кузатиб кўйдик. Қайтиб уйга кирсак, катта хонага тўшалган шолчанинг қоқ ўртасидан тутун чиқиб турибди. Кимдир чекиб ташлаган папиросдан пайдо бўлган бу фалокат «лов» этиб ёнишига сал қолибди. Шошганимча столда қолган ярим шишадан озроқ винони ҳалиги касофатнинг устига қулқуллатиб куйиб юбордим. Писиллаб ўчди. Ўртоғим бўлса раҳмат дейиш ўрнига менга дағдаға қилакетди:

— Бу нима қилганинг?! Мен энди нимани ичаман?! Буни бош оғриғига...

— Учир овозингни!— дедим мен ҳам ўшқириб.— Уйинг куйиб кетса яхши бўлармиди, алкаш?! Ундан кўра деразаларни оч, тутун чиқиб кетсин.

Аччиқ тутундан бўғилиб, шолчанинг куйиб кўмир бўлган кафтдек жойига кафтимни босдим. Ўша кўмир бўлган қисмини сиқимлаб оламан десам, қўлимга куюнди билан бирга ярми ивиган ўн сўмлик пуллар илашиб чиқди. Санадим. Саксон сўм. Бу орада деразаларни очиб бўлган ўртоғим тепамга келиб қолди. Ивимай қолган битта червонни қўлига тутқаздим.

— Мана сенга вино пули,— дедим унга.— Заҳариятга ич! Қолганини ёйиб қуритайлик, кейин бир гап бўлар.

— Қолганига шолча оламиз,— деди ўртоғим. — Бўлмаса хотинимдан балога қоламан.

— Қолганини ўзимга қўйиб беравер,— дедим мен.— Шолчани сенга мен ўзим олиб бераман.

Эртаси ўша пулни ўртоғим номидан унинг хотинига почта орқали жўнатдим.

Қалай, бошлабманми?

МИТТИ МАСАЛЛАР

ТАЯНЧ ТОПИЛГАНДА

— Мени қадоқ қилиб юбординг,— дебди Қўл.

— Айб ўзингда,— дебди Ҳасса.— Жуда ҳам қаттиқ суяниб қолдинг.

ҚОЗОН БИЛАН ҚОШИҚ

— Мендан олдин қандоқ яшаган эдинг?— деб сўрабди Чўмич.

— Яхши яшаган эдим,— дебди Қозон.— Аммо мендан кейин сен қандоқ яшаркинсан?

ҚАЙРОҚНИНГ ГАПИ

Қайроқ Пичоққа дер экан:

— Мени унутсанг, ўткирлигингдан воз кечавер.

ПОЙДЕВОР

— Зап кучим бор-да,— дебди Қамчи.— Теккан жойимни қабартирмай қўймайман.

— Пойдеворингни унутма, бола! — дебди Даста.— Ҳамма кучинг мен туфайли.

ҲУСН

— Мен бор жойда сенга ҳеч ким қарамайди,— дебди Қаймоқ.

— Оҳ болагинам,— дебди Сут.— Ҳуснимнинг ҳаммасини сенга берганимни билсанг эди...

ТАКАББУРГА ЖАВОБ

- Мен бўлмасам тўлмасдинг,— дебди Чойнак.
- Чой бўлмаса сен ҳам тўлмасдинг,— дебди Пиёла.

МУСТАҲКАМ ИТТИФОҚ

— Бўшлигим жонимга жафо бўляпти,— дебди Қум.— Доим сочилганим-сочилган...

— Мен ҳам доим парокандаман,— дебди Шағал.

— Бирлашайлик!— дебди Цемент.— Қўшилсак мустаҳкам бўламиз.

Қум билан Шағалга бу гап маъқул тушибди. Улар қўшилиб, мустаҳкам иттифоққа айланишибди. Номлари ҳам ўзгариб, Бетон деб аталибди.

УҚ ВА ЕЙ

— Мени қаёққа отмоқчисан?— дебди Уқ.

— Билмайман,— дебди Ей.— Менинг вазифам фақат отиш. Қаёққа отишимни мерган билади.

ЭШИКНИНГ НОЛАСИ

Эшик нола қилар экан:

— Қани энди дойм очиқ турсам... Кимки тақиллатса, жоним оғрийди.

ҲАЛОЛЛИК

Қузғун Лочиндан сўрабди:

— Нега парвозинг баланд?

— Чунки мен ўлимтик емайман,— дебди Лочин.

БЕМЕЪЁР ИСТИРОҲАТ

— Сенга ҳавасим келади,— дебди Қайноқ қозон.— Алла замондан бери роҳатланиб дам оляпсан.

— Ҳавасинг келмасин,— дебди Совуқ қозон.— Дам олавериб занглаб қоляпман.

ТАНАСИ БОШҚА

— Сенга маза,— дебди Қумғон.— Ут билан тутун нималигини билмаганингдан доим ярқираб турасан.

— Оҳ, қўшнижон,— дебди Чойнак.— Ичимдаги шаманинг доғи юрагимга занг бўлиб ёпишганини билсанг эди...

КАМТАРИН ЙЎЛОВЧИ

— Менга қўшил,— дебди Кема.— Ажойиб йўлга олиб чиқаман.

— Йўқ,— дебди Қайиқ.— Мана шу бир жуфт қўлим омон бўлса, йўлим тайин, беминнат, бехатар.

АШУЛАНИНГ МАНБАИ

— Менга ҳам ашула айтишни ўргатиб қўй,— дебди Обдаста.

— Урганолмайсан,— дебди Самовар.— Юрагингда олов йўқ.

КАРВОН

— Ит хуряпти, сен парво қилмаяпсан,— дебди Эшак.— Нега бунча беғамсан?

— Бу безарар,— дебди Туя.— Мен индамайдиганидан кўрқаман.

ОФТОБДЕК ЗУР ОЛОВ

— Сен ҳам офтобда исинасанми ёки олов ёқасанми?— деб сўради Читтак.

— Қўшиқ айтиб исинаман,— дебди Тўрғай.

КЕРАКЛИ ТОШ

— Жуда ҳам сершоҳ экансан,— дебди Эчки Буғуга,— ғашинг келмайдими?

— Нима деяпсан?— дебди Буғу.— Ҳамма ҳусним мана шу шохларимда-ку.

«ҚАРИНДОШЛИК»

— Бизлар қариндош бўлсак керак,— дебди Бақа.— Чунки икковимиз ҳам бир хилда сакраб юрамиз.

Чигиртка чириллаб кулибди.

— Йўқ,— дебди у.— Мен сакрамайман, учаман.

АЛАМ

Уй тўрида ясоғлиқ турган Арча деразадан кўринган Қарагайга ҳасрат қилибди:

— Шунча ҳурмат, эъзозни ўндан бирини Ўрмонда кўрсам эди...

ШАМОЛДА

Жони оғриган Ниҳол оқ чекиб йиғлабди:

— Синаман... вой, синаман... ҳозир синаман...

— Ваҳимага берилма,— дебди Дарахт.— Мен ҳам сендай вақтимда синаман деб кўрққан эдим. Мана, соппа-соғман.

НОЗИК ГУЛНИНГ ДАНГАЛ ГАПИ

— Мен бўлмасам сўлиб қолар эдинг,— дебди Гулдон.

— Ё тавба!..— дебди Гул.— Бу гапни Сув айтса ярашар эди.

КИЧКИНА ДЕМАНГ БИЗНИ

— Мен от сўйдим,— дебди Пичоқ.— Ҳазиллашаман десанг овора бўласан!

— Мен қалам очдим,— дебди Қаламтарош.— Лекин майли, беллашамиз.

КУПРИК

— Юзимда аксингни кўриб хурсанд бўляпсанми?— дебди Дарё.

— Йўқ,— дебди Кўприк.— Устимдан ўтаётган одамларнинг аксини кўриб хурсанд бўляпман.

ТОЛ ВА ОЛМА

— Сенга ҳавасим келади,— дебди Тол.— Ҳеч ким шохларингни кесмайди.

— Кесилишни истамасанг, сен ҳам ҳосил бер,— дебди Олма.

Охунжон Ҳакимов

БИНО ҚЎЙМА

(ШЕЪРЛАР)

МУАЛЛИФДАН

Ҳурматли китобхон!

Қоғоз гулни биласиз-а? Устаси фаранглар уни шунақаям ўхшатиб ясашадики, қараб туриб, булар ҳақиқий гулми ёки қоғоз гулми, ажратиш ҳам қийин. Негаки, уларда кўрк ҳам, жозибаю гўзаллик ҳам барқ уриб тургандек. Аммо, қўлингизга олиб биттагина ҳидладингизми, ҳафсалангиз пир бўлади Сабабини яхши биласиз, булар табиийликдан, ўз атридан, жозибадан бутунлай маҳрум, табассумиям, гўзаллигиям сохта, совуқ!

Шундоқ ажойиб одамлар борки, сўзлашганингиз сайин баҳри дилингиз очилади, яйраб кетасиз, яна бир суҳбатлашсам, дейсиз. Аммо, яна шунақа бир тоифасиям борки, мени маъзур тутасиз-у, зигирдек эътибор берсангиз, уларнинг ичи тўла иллат эканлигини осонгина пайқаб оласиз. Дарвоқе, юқорида қоғоз гулларни бежиз эслатиб ўтмагандим. Гап шундаки, бунақа кишилар ўзларига, «муҳрлаб» қўйилган иллатларни сохтакорликнинг жамики кўринишлари билан ниқобламоқчи бўладилар. Кўзбўямачилик ва қаллоблик, фисқу фасод ва ифвогарлик, текинхўрлик ва лаганбардорлик каби хунукдан-хунук қилиқлари устига устомонлик билан андава тортиб, ўзларини фариштадек кўрсатишга уринадилар.

Каминангиз фельетон ва ҳажвлар билан ана шундай нусхаларнинг пўстагини қоқсам, дейман. Аммо, шеърят — менга бешиқда теккан дард эканиниям айтиб қўяй. Шу боисдан бўлса керак, баъзан кўнгли қора, қинғир қадам нусхаларнинг ҳақиқий башараларини ҳажвий шеърлар тили билан фош этишга ҳам мойилман. Бу ёғини мухтасар қилиб айтадиган бўлсам, сизга тақдим этилган ушбу мажмуага қандай баҳо бериш — ўзингизга ҳавола.

БҮЛҮР...

Бир оддий ҳақиқатга гувоҳдир не-не замон:
Кимнинг дили тозадир—бўлмагай ранги сомон.
Дил дегани тозами, демак, виждони омон,
Виждони омонларга камолу камол бўлур!

Кимки тош солиб юрса ҳасад билан қўйнига,
Илса ўз иллатини ўзгаларнинг бўйнига,
Касби йўрғалаш бўлса, шайтоннинг ўйинига
Топгани оқибатда заволу завол бўлур!

Ҳар кимсанинг муроди бўлса агар қинғирлик,
Агар дилида бўлса ҳасаду кўнгли кирлик.
Сўхбати бошдан-оёқ, бўлса минғир-минғирлик,
Эл ичра қадри унинг мисоли сопол бўлур...

Тўхмат тошини отса ҳар ким кўрган кишига,
Бурнини тикаверса дуч келганнинг ишига,
Кўппак каби осилса гуноҳсизлар пешига,
Унга аталган калом «йўқол-е, йўқол!» бўлур!

Арининг хили озми? Арида ҳам ари бор,
Бировининг асали, бировининг заҳри бор.
Инсон бирин эъзозлар, бирига дер: нари бор!
Қовоқарида заҳру боларида бол бўлур!

Меҳнатда билса ҳар ким обрўнинг гултожини,
Турмушин гўзаллиги, касбу кор ривожини,
Сузса ушбу наҳрда кенг ёзиб қўлочини,
Топгани саодату кўргани иқбол бўлур!

ЙИРОҚ ЮР

Қадрингни билсанг, оғзи полвонлардан йироқ юр,
Сўзи оғу, сўхбати нордонлардан йироқ юр.
Дўстингман деб ҳайқирган, ортингдан иғво қурган
Касбу кори фитнаю бўҳтонлардан йироқ юр.
Сохта табассум бирла шум ниятин яширган

— Ҳой, йигит, ол ўпкангни босиб,
Қиз болага чақчайиб боқма!

Вужудларни тикандай ўйиб
Осмонларга сакратган бу тил,
Ардоқни ҳам ўрнига қўйиб
Гоҳ одамни қилиши бор сел:

— «Салом» деган тилиннга шакар!
— Яша, болам, тойдай кишнаб юр!
— Олтин бўлсин тош олсанг агар!
— Вой, томингда карнай чалингур!

Одоб деган чўнг имтиҳондан
Ҳар кимсанинг гар бўлса қарзи,
Кўчамиздан ўтсин,

энамиз
Аямайди ҳеч қимдан дарсин!

ТОК ЗАНГ УЯЛИБ...

Тарвақайлаб ётар ҳусайни
Баргидан ҳам кўпми-е, узум...
«Бардош бер бу юкка, оғайни»,
Боғбон тилар сўртотка тўзим.

Ҳосилини йиғдилар бир кун,
Жўнатдилар ҳар ким-ҳар кимга,
Яъни демоқ бўлганим шуким,
Хўп босдилар бир қисмин хумга!

Беркитишиб оғзини маҳкам
Яширдилар хилватга уни.
Ойлар ўтди.

Бўлиб жамулжам
Дўстлар қайтди бир кузак кун.

Ҳар тарафда шодон, қаҳқаҳа,
Қозонларда бошланди «жиз-биз».
Опчиқдилар хумни ҳам.

Келинчақдек экан у азиз!

Эҳ-ҳа,

Ўтирдилар давра қуришиб,
Тиним билмай айланди коса.
Гулдирашиб қаҳ-қаҳ уришиб,
Хумдагини мақташди роса!

Сўнг... Биттаси ўрнидан турди,
Келди, деган каби фурсати.
Қўлларин кенг ёзиб чарх урди,
Қилпиллаб хўп ҳунар кўрсатди....

Сўнг бошқаси турди қийқириб,
Яна бири...

Эҳ-ҳа, қўйинг-чи,
Томошабин қолмади сира
Ҳамма бўлиб кетди ўйинчи!

Томошабин йўқми? Бор эди...
Олатасир рақсдан гангиб,
Сўртоқларни чангаллаганча
Пастга боқар эди ток занги!

Ва ўйларди: қизик, бу не ҳол?
Йўқотди-ку, бари ҳушини.
Меваларим эди мисли бол...
Алҳазар,

бу менинг ишимми?

...Пастда ҳамон қиёмат-базм,
«Рақс» борар қасдма-қасдига.
Эртаси кун ток занг уятдан
Беркинволди тупроқ остига...

БИНО ҚҲЙМА...

Гар кенг жаҳон кўзларингга
Кўринмасин десанг тор,
Омон қолсин десанг номус,
Омон қолсин десанг ор;

Гулхан каби ёнмай десанг,
Олмай десанг аланга
Бино қўйма,
Бино қўйма,
Бино қўйма болангга!

БАРИ МУТЛАҚ «ЧЕМПИОН»ДИР

— Аспини ол!
— Тўхта, фарзин!
Хитоб. Афсус, Буйруқ...
Кенг хонага солиб ларза
Гуриллар гоҳ қийқириқ!

Бир нуқтада қотмиш кўзлар
Излаб рақиб «ғорат»ин.
Оддий катак тахта узра
Қиёмат жанг боради!

Рухлар тетик...
Ҳар ким ўзин
Санар етук, енгилмас.

Ҳа, уларга Ботвинник ҳам,
Ҳатто Таль ҳам тенг келмас!

Бақришар...
Бўшаб қолар

Гоҳ асаблар тизгини,
Билиб бўлмас қайси бири
Қай бирини «эзганин»...

— Йўқ, ўринсиз ўйнади руҳ!
— Ғирромроқ-да, акамлар...
Бўлиб олиб икки гуруҳ
Тортишишар ҳакамлар.

Бариси ҳам қизиққондир,
Чунки шахмат аҳли бу.
Бари мутлоқ «чемпион»дир,
Мутлақо йўқ мағлуби!

Қизигандан қизир ўйин,
— Энди юриш биздан: «Қишт!»
Оҳ, узилди аспнинг бўйни,
Қурбон бўлди бояқиш...

Бирдан местком раисининг
Қовоқлари уйилар.
Мажлисга боз янги шахмат
Масаласи қўйилар!...

Талашисар улар ҳамон,
Суюниб, гоҳ куйиниб,
Иш соати битар, аммо,
Битмас шахмат ўйини.

ШАМОЛ ЭСГАН ТОМОНГА ҚАРАБ

Ўзи жуда майин, ширин сўз,
Кўзларингга қарамас тикка.
Каттароқни ака дер, шаксиз,
Кичикларни атайди: ука...
Йўрғалайди, аммо у яйраб
Шамол эсган томонга қараб.

Кўзларингга боқади ёвош
Тавозедир унда бор бисот.
Қайбир «устун» ирғар бўлса бош
Тубанликка ҳам топар «сабот».
Сўнг тин олар лабини ялаб
Шамол эсган томонга қараб.

Бир кун кўрсанг шодон-у қувноқ,
Бир кун кўрсанг, ранги оқарган.
Одамзоддан кўра у кўпроқ —

Ухшаб кетар кунгабоқарга,
«Шу ёқда дер, омад ҳам шараф»,
Шамол эсган томонга қараб.

Сувдан қуруқ чиқади доим,
Иш битирар ими-жимиди.
Қалбинга тўр солар мулойим
Илинарми, деган умидда.
Сўнг афсона тўқир, тўқир гап,
Шамол эсган томонга қараб.

Гоҳо бийрон, этиб башорат
Солмоқ бўлар дилларга ғулув.
«Фалончининг тагига албат
Эрта-индин аниқ кетар сув.
Фалончи, — дер, раҳбар бор-да зап,
Шамол эсган томонга қараб.

Ажаб дейман, ёруғ дунёга
Ўзи нечун келган бу шўрлик?
Манглайга абад тамғадай
Босилганми ё очик, кўрлик?
Шу туришда у ҳам бўлгай даф
Бўрон турган томонга қараб!

ҚАРИБ БОРАЯПМАН, ШЕКИЛЛИ...

Муомалада эмасман чакки,
Хабарим бор тавозедан ҳам.
Савлатдан сал қисилсам ҳамки,
Омад кулиб боқар дамба-дам!

Шаштим баланд эди...

Тунов кун

Бирдан тишлаб қолдим тилимни.
Шундан бери юрибман дилхун,
Бир изтироб ўртар дилимни.

Автобусда кетиб борардим,
Билет учун чиқардим танга.
Бироқ, уни тўкиб юбордим,
Ёнимдаги ойдек бир янга —
— Ҳозир, тоға...— дея эгилди,
Э-воҳ, қари, деди шекилли...

Трамвайда борардим бир гал,
Бир қиз чиқди порлаб мисли чўғ.
Ҳушим оғиб, боқиб қолдим лол.
Ва ичимда дедим: «Тасаддуқ!»
— Сиз ўтиринг, — дея у кулди,
Э-воҳ, қари, деди шекилли...

Яна бир кун...

Буниси уят,

Гурс йиқилдим қайрилиб товон,
Кимдир олди кифтимдан суюб
Боқсам

чарақлаган бир жувон...

Аянч билан менга тикилди,
Э-воҳ, қари, деди шекилли...

Аччиқ экан ҳаёт қамчини,
Мошдек очди кўзимни бу ҳол.
Аммо жононларнинг ачиниб
Боқишига чидашим маҳол.
Мағрур бошим аста букилди,
Ажаб, қарияпман, шекилли...

Йўқ, йўқ, менга асло ачинманг,
Ва қарига чиқарманг, кўпам.
Бел дол бўлиб, ҳол бўлгунча танг
Қариликни тан олиб бўлман!
Завқ қайнайди дил булоғимда,
Ҳали қаримайман чоғимда?

КАРАМ — БОЗОРДА

Қиз пойига бош урди йигит,
Кўзларида ўтинч бир олам.
— Шафқат нима, билмас экансан
Наҳот жоним, йўқ сенда карам?

Учди қизнинг бошидан ҳуши,
Ер тепинди, ранги бўзарди.
— Мен...

Мен сизга карамфурушми?
Караммиш-а...
Карам — бозорда!

ТУШИМДА ҲАМ ЯЛИНТИРАР У...

Толeimдан ўргилиб кетай
Боқди менга севгилим кулиб.
Билсайдилар дўстлар бу дамни
Кутганимни интизор бўлиб!

Қўлларида тутдим бахтиёр
Қадрламас ким ҳам бу онни?
Хиёбонда сайр этдик такрор,
Қаршимизда рақс майдони...

Таклиф қилдим рақсга шу чоқ,
Лекин, жавоб берди кескин: йўқ!
— Нега?— десам тоқат бўлиб тоқ,
Дер: оркестр овози бўғиқ!

— Ундай эмас, жонгинам, дедим,
Кор қилмади илтижолар ҳам.
Кўлларида тутмоқчи эдим
Силтаб ташлаб жўнади шахдам.

— Тўхтанг!—девидим қуладим ерга
Онам турар бошимда койиб:
«Уйқунгда ҳам ҳузур йўқ, нега,
Қилмасайдинг бир еринг майиб».

Шундай, дўстлар, менинг севгилим
Хўп гўзалу, лекин бироз қув.
Унгимдаги етмаганидек
Тушимда ҳам ялинтирар у...

КУЛДИ У

Юзларим кўрган ё кўрмаган
Ғам-андух аталмиш кўлкани.
Оламга келганман бир умр
Гулдираб, шарақлаб кулгани!
Йиллар-чи...
Сарф бўлди бир санам
Ортидан югуриб — елгани...
Лекин у парво ҳам қилмайди
Ё жабр-ситами билгани?
Агар у: «тут!» деса, тутарман
Чўнг тоғлар остига елкани!
Бир эмас, минг бахтдай туюлар
Менга бир табассум қилгани!
Охир кўз учида кулди у,
Шу — бахт, шу — омаднинг келгани!

ОПТИМИСТИК УГИТ

Китоби чиқипти!

Қутлашга бориб

Балоларга қолдим шоир дўстимдан.
Тўпламин тутқазди терлаб, бўзариб,
— Айт!— дер,— фарқи борми пиёз пўстидан!

Хонаси ичида юрар асабий,
Ҳовридан тушмайди, ҳамон табъи хит.
Шунда,

кўпни кўрган донишманд каби
Елкасига қоқиб, бошладим ўғит:

— Ҳуда-беҳудага ҳадеб, наҳ урма,
Умид билан яша, бўлма ношукур.
Ахир, олдин бундоқ элликка кир-да!
Унгача...

Дамингни қаттиқ олиб тур!

МУНДАРИЖА

Азиз аканинг ажинлари. Н. Аминов	4
Ижобийми, салбийми?	5
Олча савдоси	8
Ўлжа	12

Митти масаллар

Таянч топилганда	15
Қозон билан қошиқ	15
Қайроқнинг гапи	15
Пойдевор	15
Ҳусн	15
Такаббурга жавоб	16
Мустаҳкам иттифоқ	16
Ўқ ва ёй	16
Эшикнинг ноласи	16
Ҳалоллик	16
Бемеъёр истироҳат	16
Танаси бошқа	17
Камтарин йўловчи	17
Ашуланинг манбаи	17
Карвон	17
Офтобдек зўр олов	17
Керакли тош	17
«Қариндошлик»	17
Алам	18
Шамолда	18
Нозик гулнинг дангал гапи	18
Кичкина деманг бизни	18
Кўприк	18
Тол ва олма	18

Муаллифдан

Бўлур...	21
Йироқ юр	21
Бир кампир бор бизнинг кўчада .	22
Ток занг уялиб...	24
Бино қўйма...	25
Бари мутлақ «чемпион»дир	25
Шамол эсган томонга қараб	26
Қариб бораяпман, шекилли... . . .	27
Карам — бозорда	28
Тушимда ҳам ялинтирар у... . . .	28
Кулди у	29
Оптимистик ўғит	29

На узбекском языке

Библиотечка «МУШТУМ» № 4

Азиз АБДУРАЗЗАК
Ажунджан ХАКИМОВ
НЕХВАСТАЙСЯ
(юморески, мини басни и стихи)

Издательство ЦК Компартии Узбекистана
Ташкент — 1986

Редактор Қ. НОСИРОВА.
Рассом А. ҒУЛОМОВ.
Техн. редактор Г. ЛОМИВОРОТОВА.
Корректор А. ЖУРАБОВЕВ.

Теринга рухсат этилди 08.08.85. Босинга рухсат этилди 20.01.86.
Р-10537. Формати 84×108¹/₃₂. Қоғоз № 2. Гарнитура — журналная
рубленая. Юқори босма. Шартли босма листи 1.68. Нашриёт
ҳисоб листи 1.51. Тиражи 44000. Заказ № 1736. Баҳоси 15 т.

Ўзбекистон Компартияси Марназий Комитети нашриётининг
Меҳнат Қизил Байроқ ордени босмаҳонаси. Тошкент,
Ленин кўчаси, 41.